

“Varlık Barışı” bu kez vergili

M. Fatih Köprü

Son on yıllık dönemi incelediğimizde 2 veya 3 yıl arayla, hatta bazen her yıl varlık barışı düzenlemelerinin yapıldığını görüyoruz. 2013 yılındaki yasa (6486 sayılı) sadece yurt dışındaki varlıkların bildirimini içeriyordu. Bildirilen varlıklar üzerinden ödenmesi gereken vergi oranı yüzde 2 olarak belirlenmişti.

Ardından, 3 yıl sonra, 2016'da 6736 sayılı yasayla bir varlık barışı düzenlemesi daha yapıldı. Bu yasanın diğerlerinden en önemli farkı yurt dışından getirilen varlıklar veya işletme kayıtlarına alınan yurt içi varlıklar üzerinden herhangi bir vergi ödenmemesiydi.

Bundan sonra 2018 yılında 7143 sayılı yasayla, 2019'da 7186 sayılı yasayla ve ardından 2020 yılında 7256 sayılı yasayla yeni varlık barışı düzenlemeleri mevzuatımıza girdi. 2018 yılındaki barışta yurt içi ve yurt dışı varlıklar üzerinden %2 oranında, 2019'dakinde %1 oranında vergi ödenmesi gerekirken 2020 yılındaki varlık barışı vergisiz olarak gerçekleştirildi.

Bu düzenlemeler arasında bir veya birkaç yıl var gibi gözükse de yapılan süre uzatımlarıyla aslında varlık barışının neredeyse devamlı bir uygulama haline geldiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Nitekim 2020 yılındaki düzenlemenin uygulama süresi çeşitli uzatmalardan sonra daha yeni (30 Haziran'da) sona ermişti.

Bugünlerde varlık barışı yine gündeme geldi. 7417 sayılı yasanın içerisinde bir madde (50. madde) bu uygulamayı düzenliyor. 5 Temmuz'da yayımlandı ve aynı tarih itibarıyla yürürlüğe girdi.

Bu yasa da yurt dışında bulunan bazı varlıkların bildirim ve Türkiye'ye getirilmesi ile yurt içinde bulunan ve kayıtlarda yer almayan bazı varlıkların beyan edilmesi ve kayıtlara alınmasını içeriyor. Yasadaki “bildirim” kelimesi, yurt dışındaki varlıkların banka ve aracı kurumlara bildirilmesini, “beyan” kelimesi ise yurt içindeki varlıkların vergi dairesine beyan edilmesini ifade ediyor.

Yurt dışındaki varlıkların bildirim

Yurt dışında bulunan para, altın, döviz, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları yasanın kapsamına giriyor. Bu varlıklar Türkiye'deki banka veya aracı kurumlara bildirilebiliyor. Vergi mükellefi olsun olmasın tüm gerçek ve tüzel kişiler bu yasa hükmünden yararlanabiliyorlar. Bildirimin 31 Mart 2023'e kadar yapılması gerekiyor.

Kredi kapatılabilir

Yurt dışında bulunan söz konusu varlıklar, yine yurt dışında bulunan banka veya finansal kurumlardan kullanılan kredilerin en geç 31 Mart 2023 tarihine kadar kapatılmasında kullanılabilir. Kapatılan bu kredilerin 5 Temmuz tarihi itibarıyla kanuni defterlerde kayıtlı olması gerekiyor. Bu takdirde, defter kayıtlarından düşülmesi kaydıyla, borcun ödenmesinde kullanılan varlıklar için Türkiye'ye getirilme şartı aranmıyor.

Erken bildirene düşük vergi

Banka ve aracı kurumların, kendilerine bildirilen varlıkların değeri üzerinden;

- 30 Eylül 2022 tarihine kadar yapılan bildirimler için %1,
- 1 Ekim 2022 tarihi ile 31 Aralık 2022 tarihi (bu tarih dahil) arasında yapılan bildirimler için %2,
- 31 Mart 2023 tarihine kadar yapılan bildirimler için %3,

oranındaki vergiyi peşin olarak bildirim sahibinden tahsil etmeleri gerekiyor. Bu vergi banka ve aracı kurumlar tarafından, bildirim izleyen ayın 15. günü akşamına kadar vergi sorumlusu sıfatıyla bağlı bulunduğu vergi dairesine beyan ediliyor ve aynı sürede ödeniyor.

Bir yıldan fazla tutanlar avantajlı

Bildirilen varlıkların, Türkiye'deki banka ya da aracı kurumlarda açılan hesaplara transfer edildiği veya yurt dışından getirilerek bu hesaplara yatırıldığı tarihten itibaren en az bir yıl süreyle tutulması halinde vergi oranı yüzde 0 olarak uygulanıyor. Bu takdirde, banka ve aracı kurumlar tarafından bildirim esnasında tahsil edilerek vergi dairesine ödenen vergi, bildirim sahibinin ilgili vergi dairesine başvurusu üzerine iade ediliyor.

Yurt içindeki varlıklar

Yurt içi varlıklarla ilgili hüküm sadece kayıtların düzeltilmesini içeriyor. Bu yüzden söz konusu düzenlemeden yalnız gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri yararlanabiliyor.

Buna göre, gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri sahip oldukları, Türkiye'de bulunan ancak kanuni defter kayıtlarında yer almayan para, altın, döviz, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları ile taşınmazlarını, 31 Mart 2023 tarihine kadar vergi dairelerine beyan edip bu yasa hükmünden yararlanabiliyorlar.

Vergi yüzde 3

Beyan edilen yukarıdaki varlıkların değeri üzerinden vergi dairesince yüzde 3 oranında vergi tarh ediliyor. Bu verginin tarhiyatın yapıldığı ayı izleyen ayın sonuna kadar ödenmesi gerekiyor.

Beyan edilerek işletme kayıtlarına alınacak taşınmazların işletmeye devrine ilişkin tapuda yapılacak işlemlerden harç alınmıyor. Bu taşınmazların işletmeye devri elden çıkarma sayılmadığından satış kazancı üzerinden gelir vergisi de ödenmiyor.

Ödenen vergilerin gider kaydı

Yurt dışı varlıkların bildirim veya yurt içi varlıkların beyanı dolayısıyla ödenen vergilerin gider yazılması ve başka bir vergiden mahsup edilmesi mümkün bulunuyor.

Amortisman uygulaması ve satış zararları

Bildirilen yurt dışı varlıklar ile vergi dairesine beyan edilen yurt içi varlıklar, defter tutan mükellefler tarafından bildirim veya beyan tarihi itibarıyla kanuni defterlere kaydedilirler.

Bu varlıklarla ilgili olarak Vergi Usul Kanunu'nun amortismanlara ilişkin hükümlerinin uygulanması mümkün değil. Kanuni defterlere kaydedilen varlıkların elden çıkarılmasından doğan zararlar, gelir veya kurumlar vergisi uygulaması bakımından gider veya indirim olarak da kabul edilmiyor.

İşletmeden çekiş

Bildirilen veya beyan edilen varlıklar dönem kazancının tespitinde dikkate alınmıyor. Bildirim veya beyan tarihinden itibaren iki yıl geçmesi koşuluyla vergiye tabi kazancın ve kurumlar için dağıtılabılır kazancın tespitinde dikkate alınmaksızın işletmeden çekilebiliyor.

Mükellefiyeti olmayanlar

Gelir ve kurumlar vergisi mükellefiyeti bulunmayanlar, beyan dışındaki diğer şartlar aranmaksızın madde hükümlerinden yararlanabiliyorlar. Bunlar tarafından taşınmaz dışındaki varlıkların en geç beyan tarihi itibarıyla banka veya aracı kurumlara yatırılmak suretiyle tevsik edilmesi zorunlu.

İnceleme yapılmayacak

Yasada, bu kapsamda bildirilen ve beyan edilen varlıklar nedeniyle hiçbir suretle vergi incelemesi ve vergi tarhiyatı yapılmayacağı belirtiliyor. Ancak bu hükümden faydalanabilmek için;

- Bildirilen veya beyan edilen tutarlara ilişkin tarh edilen verginin vadesinde ödenmesi,
- Yurt dışında bulunan varlıklarını bildirenlerin bu varlıkları, bildirim yapıldığı tarihten itibaren 3 ay içinde Türkiye'ye getirmeleri veya Türkiye'deki banka ya da aracı kurumlarda açılacak bir hesaba transfer ettirmeleri,

gerekiyor.

Matrah farkından mahsup imkanı

Bu varlıklar nedeniyle inceleme yapılamayacağını söyledik. Diğer nedenlerle başlayan vergi incelemeleri ile takdir komisyonu kararları sonucu bulunan matrah farkının madde bildirilen veya beyan edilen varlıklar nedeniyle ortaya çıktığının tespiti halinde yapılacak işlemler de aşağıdaki gibi belirlenmiş durumda.

Buna göre bildirilen veya beyan edilen varlık tutarının, bulunan matrah farkına eşit ya da fazla olması durumunda matrah farkına ilişkin tarhiyat yapılmayacak. Ama bulunan matrah farkı, bildirilen veya beyan edilen varlık tutarlarından büyük ise sadece aradaki fark tutar üzerinden vergi tarhiyatı yapılacak.

Başvuru süresi uzar mı?

Daha yeni başladı ama acaba başvuru ve ödeme süreleri uzar mı diye merak edenler olabilir. Yasada uzatmaya ilişkin Cumhurbaşkanı'na verilen bir yetki bulunmuyor. Dolayısıyla bir uzatmanın ancak yasa değişikliğiyle mümkün olabileceğini söyleyebiliriz.

Bu yazı Ekonomist dergisinin 10 Temmuz 2022 tarihli 2022/14. sayısında yayınlanmıştır.

Bu makalede yer alan açıklamalar, yazarının konu hakkındaki kişisel görüşünü yansıtmaktadır. Makaledeki bilgi ve açıklamalardan dolayı EY ve/veya Kuzey YMM ve Bağımsız Denetim A.Ş.'ye sorumluluk iddiasında bulunulamaz. Mevzuatın sık değiştirilen ve farklı anlayışlarla yorumlanabilen yapısı nedeniyle, herhangi bir konuda uygulama yapılmadan önce konunun uzmanlarından profesyonel yardım alınmasını tavsiye ederiz.